

Sygn. akt I C 151/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2020 r.

Sąd Rejonowy w Tczewie I Wydział Cywilny

Przewodniczący: Sędzia Dorota Słowik

Protokolant: sekretarz sądowy Dagmara Wróbel

po rozpoznaniu w dniu 6 sierpnia 2020 r. w Tczewie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki akcyjnej z siedzibą w G.

przeciwko M. J.

o zapłatę

1. oddala powództwo,

2. zasądza od powoda (...) Spółki akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz pozwanej M. J. kwotę 287 zł. (dwieście osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 151/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 września 2020 roku (...) S.A. w G. wniosła o zasądzenie od M. J. na jej rzecz następujących kwot: 1.189,63 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, lecz nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od 28 maja 2019 r. do dnia zapłaty, 11,90 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, oraz 15,71 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, iż pozwana zawarła z powódką w dniu 29 czerwca 2017 r. umowę pożyczki w kwocie 2.500 zł. Prócz zwrotu całkowitej kwoty pożyczki, pozwana była zobowiązana do zapłaty na rzecz powódki opłaty przygotowawczej za rozpatrzenie wniosku o udzielenie pożyczki, ocenę zdolności kredytowej, przygotowanie, doręczenie i podpisanie umowy pożyczki w kwocie 375 złotych, oraz opłaty administracyjnej, ustanowienie zabezpieczeń, wycenę ryzyka, utrzymanie baz danych, a także koszty operacyjne w kwocie 1.750 zł.

Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie w dniu 12 listopada 2019 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, rozstrzygając zgodnie z żądaniem pozwu. W ustawowo przewidzianym terminie pozwana wniosła sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty, co skutkowało utratą jego mocy w całości i skierowaniem sprawy do postępowania głównego. Jednocześnie wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jej rzecz zwrotu kosztów według norm przepisanych.

W piśmie z dnia 12 czerwca 2020 roku pełnomocnik pozwanej wskazała, że pozwana spłaciła pożyczkę z całości – należność główna oraz odsetki zostały zaspokojone. Dalej wskazała, że postanowienia umowy pożyczki, z której powód wywodzi swoje roszczenie, naruszają prawa konsumenta.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 czerwca 2017 roku w G. M. J. zawarła z (...) S.A. w G. umowę pożyczki w kwocie 2.500 zł (nr (...) ID (...)). Prócz zwrotu kwoty pożyczki, M. J. zobowiązała się do zapłaty kwoty 375 zł tytułem opłaty przygotowawczej, 1.750 zł tytułem opłaty administracyjnej oraz 186,36 zł tytułem odsetek umownych (§ 2 umowy). Pożyczkę udzielano na okres od 29 czerwca 2017 r. do 6 lipca 2019 r., zaś spłata nastąpić miała w 24 ratach w kwotach po 200,46 zł.

(dowód: okoliczność bezsporna; umowa pożyczki nr (...) ID (...) - k. 26-27)

Z uwagi na brak spłaty dwóch kolejnych rat, pismem z dnia 8 marca 2019 r. (...) S.A. w G. wezwała M. J. do zapłaty kwoty 402,70 zł, zastrzegając możliwość wypowiedzenia umowy. Pismo doręczono pozwanej w dniu 13 marca 2019 r. Z kolei pismem z dnia 14 maja 2019 r., doręczonym M. J. 15 maja 2019 r., (...) S.A. w G. wypowiedziała przedmiotową umowę i wezwała do zapłaty kwoty 1.213 zł.

(dowód: okoliczność bezsporna; wezwanie do zapłaty - k.29; potwierdzenie doręczenia - k. 30; pismo o wypowiedzeniu umowy - k. 31; potwierdzenie doręczenia - k. 32)

W okresie od 6 sierpnia 2017 r. do 6 stycznia 2019 r. M. J. dokonała spłaty 18 rat, w łącznej kwocie 3.608,28 zł.

(dowód: okoliczność bezsporna; zestawienie wpłat - k. 43)

Sąd zważył co następuje:

Powyższy stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy, które nie budzi zastrzeżeń, a których autentyczności i wiarygodności nie zakwestionowała żadna ze stron. Co więcej, jest on między stronami bezsporny. Żadna ze stron nie kwestionuje faktu zawarcia umowy, jej treści oraz zakresu dokonanej przez pozwaną spłaty. Spór pomiędzy stronami nie dotyczy stanu faktycznego, a kwestii prawnych.

Przechodząc do oceny prawnej wywiedzionego w niniejszej sprawie powództwa wskazać należy, iż nie zasługiwało ono na uwzględnienie.

Art. 720 § 1 k.c. stanowi, że przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Regułą, jaka obowiązuje w dziedzinie prawa kontraktowego, jest zasada pacta sunt servanda. Prawidłowe zachowanie się dłużnika w wykonaniu zobowiązania polega na zadośćuczynieniu oczekiwaniom wierzyciela, którego uzasadnieniem jest istniejące między stronami zobowiązanie. Jeżeli dłużnik uchybia swoim obowiązkom, nie spełniając świadczenia lub spełniając je w sposób nienależyty, to wierzyciel może podjąć kroki zmierzające do przymusowej realizacji świadczenia (Z. Gawlik, Komentarz do art. 471 Kodeksu cywilnego [w:] A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, LEX 2010).

Na gruncie niniejszego postępowania nie było spornym, że umowa pożyczki z dnia 29 czerwca 2017 r. została zawarta przez pozwaną dobrowolnie i świadomie, a co za tym idzie skutecznie. Z umowy jasno wynika, iż pozwana była zobowiązana do zapłaty następujących kwot: 2.500 zł tytułem zwrotu pożyczki, 375 zł tytułem opłaty przygotowawczej, 1.750 zł tytułem opłaty administracyjnej oraz 186,36 zł tytułem odsetek umownych.

Pozwana nie kwestionuje swojego zobowiązania co do kwoty głównej oraz odsetek. Jednakże w jej ocenie postanowienia umowne zobowiązujące ją do zapłaty pozaodsetkowych kosztów pożyczki, w łącznej kwocie 2.125 zł, stanowią klauzule niedozwolone.

Przepis art. 3851 § 1 k.c. przewiduje, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Stosownie do § 2 wskazanego przepisu, niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Z kolei w § 3 zaznaczono, iż ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Wskazane przepisy formułują więc następujące przesłanki pozwalające na uznanie danej klauzuli za niedozwoloną: umowa została zawarta z konsumentem, postanowienie umowne nie zostało z nim uzgodnione indywidualnie, jednoznacznie sformułowane postanowienie nie dotyczy głównych świadczeń stron oraz postanowienie to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Z treści umowy jednoznacznie wynika, iż pozwana zawierała ją działając jako konsument w rozumieniu art. 221 k.c. W toku sprawy nie ujawniła się żadna okoliczność, która pozwalałaby na przyjęcie, że omawiana czynność została dokonana w związku z prowadzoną przez pozwaną działalnością gospodarczą lub zawodową. W tym zakresie powódka nie tylko nie podnosiła przeciwnych twierdzeń, ale też nie zaoferowała żadnych dowodów.

Wątpliwości Sądu nie budzi również, że postanowienia umowne nie były uzgadniane między stronami indywidualnie. Art. 3851 § 3 k.c. stanowi, iż niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Za brak uzgodnienia indywidualnego należy uznać sytuację, gdy doszło za zgodą konsumenta do inkorporowania wzorca, albo niektórych jego postanowień, do treści umowy, a także sytuację, w której konsument wybrał jedną spośród kilku opcji zaproponowanych przez przedsiębiorcę. Należy również zaznaczyć, że zgodnie z art. 3851 § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Sporządzona przez powódkę umowa pożyczki nosi cechy umowy adhezyjnej. Forma umowy dowodzi, iż cała jej treść została wprost przeniesiona ze wzorca umownego, a konsument nie miał żadnej realnej możliwości jej modyfikacji. Mógł albo zaakceptować przedstawione mu warunki i przystąpić do umowy, albo zrezygnować z jej zawarcia. W niniejszej sprawie powódka nie wykazała, aby sporne opłaty były przedmiotem indywidualnych uzgodnień z pozwaną, a to na niej spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu.

Przechodząc do oceny kolejnej przesłanki wskazać należy, iż zarówno opłata administracyjna jak i opłata przygotowawcza nie stanowią głównego przedmiotu świadczenia stron. Głównymi świadczeniami w umowie pożyczki są udostępnienie określonych środków finansowych przez pożyczkodawcę oraz zwrot tych środków przez pożyczkobiorcę. Umowa pożyczki może być skonstruowana jako umowa odpłatna lub nieodpłatna. W pierwszym przypadku wynagrodzenie pożyczkodawcy musi być określone w umowie. Najczęściej przybiera ono formę odsetek lub prowizji. W niniejszej sprawie obie opłaty nie mogą być uznane za główne świadczenia w ramach umowy pożyczki skoro zostały nałożone na pożyczkobiorcę obok obowiązku zapłaty odsetek, a nadto znajdują jedynie pozorne uzasadnienie i to w czynnościach „około pożyczkowych”, o charakterze administracyjnym. W tym przypadku formą wynagrodzenia dla powódki miały być odsetki.

Zdaniem Sądu analizowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Rażące naruszenie interesów konsumenta to nieusprawiedliwiona dysproporcja praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Ocena stopnia naruszenia powinna być dokonywana z uwzględnieniem

kryteriów przedmiotowych, jak i podmiotowych. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom oznacza tworzenie przez kontrahenta konsumenta takich postanowień umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

W tym kontekście trzeba zauważyć, treść umowy nie wskazuje na jakiej podstawie doszło do wyliczenia wymiaru tych opłat. Nie sposób także pominąć, iż kwota opłat dodatkowych w wysokości 2.125 zł stanowi aż 85% wysokości pożyczki, a więc strukturze kosztów jakie ma ponieść pożyczkodawca jest ona znaczna. Już tylko doświadczenie życiowe pozwala na stwierdzenie, że koszty związane z wydrukowaniem formularza umowy i dokonaniem czynności prawnej w postaci zawarcia umowy są znacznie niższe. Odnosząc się z kolei do innych czynności związanych z udzieleniem pożyczki, takich jak weryfikacja zdolności kredytowej, wycena ryzyka, czy utrzymywanie baz danych, trzeba zauważyć, że winny być one racjonalne, a więc proporcjonalne do wysokości udzielonej pożyczki. Wysokość kosztów odpowiadająca 85% kwoty pożyczki jest nadmierna i nie ma ekonomicznego uzasadnienia. Natomiast, jeżeli rzeczywiście pożyczkodawca poniósł tak znaczące koszty określonych czynności to winien to udowodnić, czego powódka w niniejszej sprawie dokonała.

W ocenie Sądu, poprzez wprowadzenie do umowy przedmiotowych opłat powódka dążyła do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych (art. 259 § 21 k.c.). Przedmiotowe postanowienia umowne stanowią więc ukrytą formę lichwy, albowiem pod pozorem opłat pobieranych jako koszt konkretnych czynności, w rzeczywistości stanowią dla powódki źródło dodatkowego zysku, ukryte przed pozwaną. Nie budzi przy tym wątpliwości, iż samo zjawisko lichwy jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. W konsekwencji będącej jej wyrazem postanowienia umowne muszą być uznane za kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a przez to rażąco naruszają jego interesy.

Odnosząc się do argumentacji pozwanej opartej na art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, dotyczącej maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych wskazać trzeba, że ustalenie limitów kosztów kredytu nie wyłącza możliwości kontroli poszczególnych postanowień pod kątem ich abuzywności. Nie jest więc tak jak twierdzi pozwana, iż w ramach tych limitów może dowolnie kształtować rodzaj i wysokość tych kosztów. Celem tego rozwiązania jest bowiem uniemożliwienie kredytodawcom stosowania kosztów przekraczających ten limit, chociażby postanowienia przewidujące takie koszty nie stanowiły postanowień niedozwolonych. Sam fakt, że suma tych kosztów mieści się w ustawowym limicie nie oznacza, że każda z poszczególnych kwot jest naliczana w sposób uzasadniony. Jeszcze raz podkreślić trzeba, że koszty te winny być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają, inaczej bowiem będą postrzegane jako ukryta forma dodatkowego wynagrodzenia dla kredytodawcy. W konsekwencji Sąd podziela te poglądy wyrażane w orzecznictwie, w myśl których art. 36a-36c ustawy o kredycie konsumenckim nie wyłączają stosowania art. 3851 k.c. i art. 58 k.c. Tym samym przeprowadzona powyżej analiza abuzywności klauzul umownych była dopuszczalna.

Mając na uwadze powyższe stwierdzić trzeba, że postanowienia nakładające na pozwaną obowiązek zapłaty kwoty 375 zł tytułem opłaty przygotowawczej oraz 1.750 zł tytułem opłaty administracyjnej stanowią niedozwolone postanowienie umowne, które nie wiąże pozwanej konsumentki.

Pozwana w niniejszej sprawie dokonała spłaty zadłużenia w kwocie 3.608,28 zł. Tymczasem, na podstawie umowy pożyczki, po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych, była zobowiązana do zapłaty kwoty 2.686,36 zł. Tym samym zaspokoiła należność główną oraz odsetki.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w punkcie I wyroku oddalił powództwo.

W punkcie II wyroku Sąd orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 k.p.c., albowiem powódka przegrała proces w całości. Pozwana poniosła koszty w postaci wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 270 zł oraz opłaty skarbowej z tytułu udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika

ustalono na podstawie § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.